

Bolagspolicy för bolag direkt eller indirekt ägda av Bollnäs kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2019-02-25, § 22

Innehåll

1	Inledning - ägaridé	3
2	Definitioner	3
3	Styrning och ledning av kommunens bolag	4
3.1	Övergripande ledning	4
3.2	Ledningsfunktioner	4
3.2.1	Kommunfullmäktige	4
3.2.2	Kommunstyrelsen	5
3.2.3	Styrelsen för Bollnäs Stadshus AB.....	6
3.2.4	Stadshus-koncernens styrelser	7
3.2.5	Styrelser för av kommunen direkt helägda bolag som inte ingår i Stadshuskoncernen	7
3.2.6	Verkställande direktör	7
3.3	Delägda bolag	7
4	Bolagsordning och Ägardirektiv	7
4.1	Bolagsordning för respektive bolag	7
4.2	Ägardirektiv för respektive bolag	8
5	Polycys och andra styrdokument	8
6	Styrelsearbetet	8
7	Bolagsstyrningsrapport	9
8	Informationsskyldighet och löpande rapporter	10
9	Samordnad revision	10

1 Inledning - ägaridé

Kommunen äger bolag och driver bolagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten som bedrivs i dessa bolag syftar till att skapa nytta för kommunen och kommuninvånarna.

De kommunala bolagen är liksom nämnder och förvaltningar till för att bedriva verksamhet inom ramen för det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Förutom att gagna demokratiska intressen leder en väl sammanhållen kommunal organisation också till rationalitet, ökat förtroende för kommunens verksamheter och förbättrar möjligheterna för ett optimalt nyttjande av kommunens resurser. Inom ramen för kommunens totala verksamhet är verksamheten i de kommunala bolagen inriktad mot affärsmässighet.

Behovet av en mer utvecklad helhetssyn, ett koncernperspektiv, avseende den kommunala verksamheten oavsett associationsform (förvaltning, kommunalförbund eller bolag) är nödvändigt för att kunna uppnå fastställda mål och bedriva verksamheten med största möjliga effektivitet. Målsättningen för verksamheten inom kommunens totala organisation, koncernkoncernen, skall vara att tillgodose intressen som gagnar organisationen i dess helhet och därigenom kommunmedlemmarna. Alla former av suboptimerar skall undvikas. Koncernnyttan är en överordnad princip.

Bollnäs kommun organiserar de hel- och delägda bolagen under ett gemensamt moderbolag, Bollnäs Stadshus AB. Motivet för kommunens ägande av moderbolaget är att ge kommunen en tydlig ägarroll för bolagen samt möjlighet till strategisk koordination för kommunplanering. Moderbolagets styrelse har därigenom fått rollen som koncernstyrelse. Det finns därmed ett behov av att tydliggöra vilka frågor som ankommer på koncernstyrelsen, både i relationerna till kommunfullmäktige och till kommunstyrelsen, men även till respektive dotterbolags styrelse.

En, av kommunfullmäktige fastställd, tydlig bolagspolicy bidrar till att skapa förutsättningar för en fungerande ledning av den kommunala bolagsverksamheten. Om tveksamhet uppstår i frågor som berörs av denna policy ska kommunstyrelsen konsulteras.

Denna *bolagspolicy* lägger fast de regler som skall gälla för relationen mellan kommunen och dess direkt och indirekt ägda bolag samt hur frågor som gäller bolagen skall hanteras inom kommunen i ett helhetsperspektiv.

Syftet är också att i så hög grad som möjligt utveckla gemensamma förhållningssätt och en gemensam kultur.

2 Definitioner

Förutom lagar och författningar regleras bolagens verksamhet och dess relation till kommunen genom:

- Bolagsordning
- Bolagspolicy
- Bolagsspecifika ägardirektiv
- Eventuella avtal mellan kommunen och respektive bolag samt,

- Avtal mellan kommunen och andra aktieägare i, av kommunen eller av bolagen, delägda bolag

När det gäller begrepp ska följande användas:

Stadshus-koncernen är det begrepp kommunen använder för att beskriva Bollnäs Stadshus AB med dess dotterbolag (hel- och delägda). Med koncernstyrelse avses styrelsen för Bollnäs Stadshus AB.

Kommunkoncernen är ett begrepp som kommunen använder som ett sammanfattande begrepp för samtliga hel- och delägda bolag, kommunalförbund, nämnder och förvaltningar.

3 Styrning och ledning av kommunens bolag

3.1 Övergripande ledning

Ett viktigt inslag i ägarstyrningen är öppenhet och förtroende mellan ägaren och respektive bolagsstyrelse. Denna bolagspolicy förutsätter en positiv och produktiv organisationskultur både inom den politiska nivån och inom den administrativa nivån i kommunkoncernen, samt ett aktivt styrelsearbete, såväl i kommunen som i bolagen, med en ömsesidig dialog.

Aktiebolagslagen uppställer inga krav på styrning från ägarens sida utan endast formella krav riktade mot denne med anknytning till bolagsstämman. Inte desto mindre förfogar ägaren av ett bolag över detta med stöd av äganderätten. Av ägaren utfärdade direktiv vid bolagsstämma är således bindande för styrelse och verkställande direktör så länge de inte inkräktar på tvingande regler i aktiebolagslagen eller annan lag som styrelsen har att följa. Äganderätten utgör grunden för all koncernstyrning.

Ägandet av kommunens bolag utgår från kommunfullmäktige. Fullmäktige har dock delegerat en del uppgifter till kommunstyrelsen. Till detta kommer att Bollnäs Stadshus AB:s styrelse i egenskap av ägare till dotterbolagen också företräder ägaren – kommunen – i Stadshus-koncernen. Dotterbolagen i Stadshus-koncernen är indirekt ägda av kommunen.

Kommunen strävar efter en effektiv styrning och väl avgränsade uppdrag till olika organ. För att tydliggöra de olika organens roller följer här en beskrivning av kommunkoncernens ledningsfunktioner.

3.2 Ledningsfunktioner

3.2.1 Kommunfullmäktige

Följande frågor ska vara förbehållna kommunfullmäktige.

1. Ärenden enligt 10 kap. 1-5 §§ Kommunallagen som innebär att:
 - Besluta om viss verksamhet skall bedrivas i bolagsform
 - Se till att det kommunala ändamålet med verksamheten och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,
 - Välja styrelse och minst en lekmannarevisor samt, i förekommande fall, suppleanter

- Ta ställning i principiellt viktiga frågor eller annat som är av större vikt innan bolagen fattar beslut. Man ska också se till att detta regleras i samtliga helägda bolags bolagsordningar. Som exempel på sådana frågor kan nämnas:
 - kapitaltillskott till bolag
 - förvärv och bildande av dotterbolag eller annat väsentligt bolagsengagemang
 - frivillig likvidation av bolag
 - försäljning av bolag, del av bolag eller rörelse
 - Se till att bolaget, om det är helägt, ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare
2. Ärenden som rör kommunkoncernens vision och övergripande mål samt fastställande av principer för ägarstyrningen i kommunens hel- och delägda bolag
 3. Fastställande av de verksamhetsmässiga och ekonomiska kraven på bolagen i form av ägardirektiv till respektive bolag
 4. Grunderna för ekonomiska förmåner för styrelseledamöter, lekmannarevisorer och suppleanter i bolagen
 5. Ansvarsfrihet för styrelseledamot och verkställande direktör om revisor inte tillstyrkt sådan

I delägda bolag ska fullmäktige se till att bolaget blir bundet av de villkor som avses i 10 kap 3 § Kommunallagen i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

3.2.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska i syfte att främja effektiviteten i kommunkoncernen fästa stor vikt vid samordningen av verksamheterna i bolagen och kommunen. I kommunstyrelsens reglemente stadgas att kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för hela den kommunala verksamheten, inkluderande de kommunala bolagen dess utveckling och ekonomiska ställning och att i övrigt se till att en effektiv planering och samordning av kommunens arbeten och åtaganden sker.

Kommunstyrelsen ansvarar, med undantag för punkterna 1-5 avsnitt 3.2.1 ovan, för kommunens **ägarfunktion gentemot Bollnäs Stadshus AB**. Ägarfunktionen omfattar framförallt att fatta nödvändiga beslut för att tillvarata kommunens intressen i sådana frågor som rör ändamål, samordning, ekonomi och efterlevnad av uppställda mål i Bollnäs Stadshus AB och i de av kommunen direkt helägda och delägda bolagen som inte ingår i Stadshus-koncernen.

Kommunstyrelsen tillvaratar kommunens intressen och utser representanter till bolagsstämmor i Bollnäs Stadshus AB och kommunens direkt helägda och delägda bolag som inte ingår i Stadshus-koncernen. Kommunstyrelsen utfärdar instruktioner till dessa representanter.

Kommunstyrelsen har, utöver ägarfunktionen en **uppsiktsplikt över samtliga hel- och delägda bolag**. Med kommunstyrelsens uppsiktsplikt avses att man ska ha uppsiktsplikt över bolagen enligt 6 kap.1 § 1 Kommunallagen. Denna uppsiktsplikt ska inte blandas samman med ägarfunktionen. Uppsiktsplikten omfattar samtliga bolag som kommunen äger direkt eller indirekt. Kommunstyrelsen ansvarar för att den får det underlag och rapportering som krävs för att uppsiktsplikten ska kunna uppfyllas.

Enligt 6 kap. 9 och 10 §§ Kommunallagen ska kommunstyrelsen fatta ett årligt beslut och i det pröva om den verksamhet som bolagen har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Inför kommunstyrelsens bedömning av uppsikten bör följande frågor besvaras.

- Har den verksamhet som respektive bolag bedrivit under föregående kalenderår varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna?
 - Hur beskrivs det kommunala ändamålet och uppfyllandet av de kommunala befogenheterna i bolagens styrdokument?
 - Hur beskrivs årets viktiga händelser i bolagens delårsrapport och årsredovisning?
 - Har annan rapportering skett till kommunstyrelsen under året från bolagen?
- Behöver kommunstyrelsen vidta några åtgärder med anledning av detta?
- Har kommunfullmäktige tagit ställning till beslut av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som avser bolagens verksamhet under året?

Om kommunstyrelsen finner att bolag inte har bedrivit verksamheten enligt det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna ska man lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder. I denna bolagspolicy ges styrelsen för Bollnäs Stadshus AB ett uppdrag att samla in och leverera underlag, avseende Stadshus-koncernens bolag, till kommunstyrelsen i detta syfte (se avsnitt 3.2.3).

3.2.3 Styrelsen för Bollnäs Stadshus AB

Styrelsen för Bollnäs Stadshus AB ansvarar med undantag för punkterna 1-5 under avsnitt 3.2.1 ovan, för **ägarfunktionen gentemot dotterbolagen**. Man ska fatta nödvändiga beslut i sådana frågor som rör ändamål, samordning, koncernnytta, ekonomi och efterlevnad av uppställda mål men också med avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen, i Stadshus-koncernen. Styrelsen har därmed ansvar för styrning och uppföljning av Stadshus-koncernens verksamhet.

Styrelsen utser representanter till bolagsstämmor i dotterbolagen samt utfärdar instruktioner till dessa.

Styrelsen beslutar om koncernbidrag inom bolagskoncernen utifrån regler i aktiebolagslagen och skattelagstiftningen.

Styrelsen ansvarar för ägardialogen med dotterbolagens styrelser. Denna dialog bör vara återkommande och ha sin utgångspunkt i de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt samt förväntningar på verksamhet, resultat och strategiska frågor. Den bör också anknyta till respektive bolags ägardirektiv samt bolagets förhållande till kommunkoncernen i övrigt. Samråden ska även identifiera frågor som kan vara av principiell beskaffenhet eller annars större vikt på lång och kort sikt.

Vid sidan om ägarfunktionen har styrelsen för Bollnäs Stadshus AB ett ansvar att, för kommunstyrelsens räkning, samla underlag från dotterbolagen inför kommunstyrelsens årliga beslut med anledning av uppsiktsplikten.

3.2.4 Stadshus-koncernens styrelser

Dotterbolagens styrelser ska bidra till kommunens vision inom sitt verksamhetsområde och ska arbeta i enlighet med fastlagda övergripande mål som bryts ned i respektive bolags verksamhetsplanering. De dotterbolag som i sin tur äger hel- eller delägda bolag bildar, inom Stadshus-koncernen, en egen underkoncern. I denna underkoncern har dotterbolagets styrelse följande ansvar.

- Utser representanter till bolagsstämmor i sina dotterbolag samt utfärdar instruktioner till dessa.
- Beslutar om koncernbidrag inom sin underkoncern utifrån regler i aktiebolagslagen och skattelagstiftningen.
- För kommunstyrelsens räkning, samla underlag från sina dotterbolag i underkoncernen inför kommunstyrelsens årliga beslut med anledning av uppsiktsplikten.

3.2.5 Styrelser för av kommunen direkt helägda bolag som inte ingår i Stadshuskoncernen

Respektive styrelse ska bidra till kommunens vision inom sitt verksamhetsområde och ska arbeta i enlighet med fastlagda övergripande mål som bryts ned i respektive bolags verksamhetsplanering.

3.2.6 Verkställande direktör

Verkställande direktören ska se till att styrelsen får ett så sakligt, utförligt och relevant informationsunderlag som erfordras för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut. Verkställande direktören ska se till att styrelsen hålls informerad om utvecklingen av bolagets verksamhet mellan styrelsens sammanträden.

Bolagsstyrelsen fattar beslut om att utse eller att avsätta vd. Bolagsstyrelsen ska ha samråd med kommunstyrelsens ordförande samt med kommundirektören innan vd för bolaget tillsätts eller avsätts.

3.3 Delägda bolag

Kommunen äger andelar i delägda bolag dels direkt och dels indirekt via Bollnäs Stadshus AB. Ägarrollen för de indirekt ägda bolagen framgår av avsnitt 3.2.3.

För de direkt delägda bolagen ansvarar kommunstyrelsen för ägarfunktionen.

För samtliga delägda bolag ansvarar kommunstyrelsen för att kommunens deltagande som delägare i respektive bolag dokumenteras i ett avtal med övriga aktieägare (aktieägaravtal). Aktieägaravtalet ska godkännas av kommunfullmäktige.

Utöver detta ska kommunstyrelsen och styrelsen i Bollnäs Stadshus AB tillse att det delägda bolaget rapporterar till kommunstyrelsen så att uppsiktsplikten över bolaget kan hanteras.

4 Bolagsordning och Ägardirektiv

Kommunfullmäktige fastställer enligt avsnitt 3.2.1 direktiv för bolagens verksamhet. För att respektive bolag ska omfattas av direktiv ska dessa fastställas av bolagsstämman.

4.1 Bolagsordning för respektive bolag

Bolagens bolagsordningar beslutas av kommunfullmäktige och fastställs av bolaget på bolagsstämman. I bolagsordningen framgår det kommunala ändamålet.

4.2 Ägardirektiv för respektive bolag

Utöver bolagspolicyn och bolagsordning ska ägardirektiv för respektive bolag formuleras. Dessa ägardirektiv ska bland annat följa de övergripande visioner och mål som kommunfullmäktige antar samt uttrycka ägarens krav på respektive bolag. Framtagandet av ägardirektiven ska följa processen för kommunens budget/verksamhetsplan och är långsiktiga och uttrycks för en period om 4 år. De ekonomiska målen kan uttryckas i form av avkastning och/eller soliditet. De ska ta hänsyn till såväl koncernens som respektive bolags ändamål samt utvecklings- och investeringsbehov. Avkastning är inte detsamma som utdelning.

Ägardirektiven skall ha följande struktur:

- Ändamålet med bolagets verksamhet, precisering av bolagets samhällsnytta
- Ägarens krav
 - Mål med verksamheten utifrån kommunfullmäktiges övergripande mål
 - Ekonomiska mål
 - Specifika uppdrag
- Rapportering

5 Policy och andra styrdokument

Policybeslut och gemensamma styrdokument, fattade av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, syftar till att lägga fast koncerngemensamma värderingar och uppnå ett gemensamt agerande i hela kommunkoncernen.

I besluten i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen ska det anges om bolagen ska följa respektive beslut. Aktuella policybeslut och gemensamma styrdokument ska sedan antas på respektive bolagsstämmor och vara utgångspunkten för interna riktlinjer i de olika bolagen.

För delägda bolag ska policys följas från den kommun där bolaget har sitt säte.

6 Styrelsearbetet

För ägaren – kommunen – är det viktigt att styrelserna aktivt arbetar för att utveckla bolagens organisation och verksamhet samt att det råder ett förtroendefullt förhållande mellan ägaren och styrelserna.

Bolagen ska bedriva sin verksamhet så att de långsiktigt bidrar till att främja utveckling och tillväxt i kommunen samt för att uppnå kommunens vision och mål.

Styrelsen i respektive bolag ska se till att bolaget har en väl fungerande ledning och fortlöpande följa upp bolagets verksamhet mot bolagets ändamål samt de mål och riktlinjer som fastställts.

Styrelsen ska dokumentera sitt arbete i en arbetsordning samt ansvarsfördelningen mellan styrelse och vd i en vd-instruktion. Styrelsen ska också se till att kontrollen över bolagets ekonomiska

situation är tillfredsställande, att bolagets riskexponering är väl avvägd, att redovisning och finansförvaltning håller hög kvalitet och kontrolleras på ett betryggande sätt samt att bolaget har god intern kontroll. Ramen för de kommunala bolagens interna kontroll bestäms av kommunkoncernens internkontrollreglemente.

Styrelsen ska årligen utvärdera sitt eget arbete. Utvärderingen ska omfatta minst:

- om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter och
- om styrelsens arbetsformer fungerar, om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller arbetsfördelning inom styrelsen och eventuellt utskottsarbete.

Om styrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska styrelsen åtgärda bristerna eller anmäla dem till ägaren. För styrelser i Stadshus-koncernens dotterbolag ska anmälan göras till Bollnäs Stadshus AB och för styrelsen i Bollnäs Stadshus AB och de av kommunen direktägda bolagen ska anmälan göras till kommunstyrelsen.

Styrelsen ska årligen utvärdera verkställande direktörens insatser, varvid endast styrelseledamöterna skall närvara.

Styrelsen ska se till att ändamålsenliga relationer med bolagets revisorer och lekmannarevisorer upprätthålls. Styrelsen ska en gång varje år sammanträffa med revisorerna utan närvaro av någon från bolagsledningen. Styrelsen ska dokumentera hur bolaget kommunicerar med bolagets revisorer och lekmannarevisorer (rapporteras i Bolagsstyrningsrapporten se punkt 7)

7 Bolagsstyrningsrapport

Bolagen ska årligen upprätta en särskild rapport om bolagsstyrningsfrågor. Rapporten syftar till att informera ägaren – kommunen, kommuninvånare och övriga intressenter om styrningen av bolaget. Den ska avges av bolagets styrelse och innehålla följande områden:

- Beskrivning av hur bolagets verksamhet varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna som angetts i bolagsordningen. Beskrivningen ska innehålla vilket bidrag bolaget gett till koncernnyttan. Beskrivningen ska bland annat omfatta frågeställningarna inför kommunstyrelsens årliga bedömning inom ramen för uppsiktsplikten som ställs i avsnitt 3.2.2.
- Beskrivning av utvärdering av styrelsearbetet under räkenskapsåret.
- Hur den interna kontrollen vad avser uppfyllande av bolagets ändamål, av ägaren beslutade mål och bolagets finansiella rapportering är organiserad och hur väl den fungerat under det senaste räkenskapsåret.
- Hur bolagets risker bedömts och följts upp.
- Kommunikation med revisorer och lekmannarevisorer
- Beskrivning av ärenden som lämnats till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Bolagsstyrningsrapporten ska, för dotterbolagen, lämnas till Bollnäs Stadshus AB samt, för hela Stadshus-koncernen och de av kommunen direktägda bolagen till kommunstyrelsen enligt fastställd tidplan.

8 Informationsskyldighet och löpande rapporter

Dotterbolagen skall hålla styrelsen för Bollnäs Stadshus AB väl informerad om sin verksamhet. Bollnäs Stadshus AB ska för Stadshus-koncernens räkning hålla kommunstyrelsen väl informerad om verksamheten. Informationsskyldigheten till kommunstyrelsen gäller även de av kommunen direktägda bolagen.

Kommunstyrelsen utfärdar anvisningar för kommunkoncernens arbete med budget, löpande rapportering och årsredovisning. Bolagen i kommunkoncernen ska därmed följa kommunkoncernens process för verksamhets- och ekonomistyrning.

Bollnäs Stadshus AB utfärdar, vid behov, anvisningar för Stadshuskoncernens rapportering.

9 Samordnad revision

De av kommunfullmäktige valda lekmannarevisorerna i bolagen ska hämtas ur kretsen av kommunens revisorer. Kommunens revisorer ska om det bedöms lämpligt utveckla samordningen i den kommunala koncernens revision i syfte att öka effektiviteten inom denna.